

Oponentský posudek bakalářské práce

Autor: Aleksandra Semina

Vedoucí práce: prof. Pavel Hošek

Oponent: Matěj Hájek, ThD.

I. Náležitosti, struktura práce, jazyk

Kolegyně Semina předložila k obhajobě bakalářskou práci s názvem „Náboženství v SSSR – postavení náboženských a konfesních skupin v RSFSR a SSSR (1918 – 1991)“. Práce byla odevzdána v řádném termínu a se všemi podstatnými náležitostmi. Je opatřena anotací ve dvou jazycích, obsahem i úplným bibliografickým soupisem. Práce má přehlednou strukturu a jednotlivé kapitoly pokrývají stěžejní dějinné etapy sledovaného společenského jevu. Jednotlivé kapitoly a oddíly jsou vyváženě rozvrstvené. Místy schází srozumitelnější zasazení daného oddílu (formou vysvětlujícího komentáře v úvodu daného oddílu) do logického celku v rámci myšlenkové stavby celé práce. Jedná se především o kapitolu 6: „Protináboženská propaganda“. Ta zdánlivě plynule navazuje na předchozí, standartně chronologicky řazený, text. Čtenáři proto notnou chvíli trvá, než pochopí, že autorka touto kapitolou vybočuje z chronologického přehledu a přechází k fenomenologickému výčtu některých konkrétních strategií v rámci protináboženské kampaně sovětského establišmentu.

Po jazykové stránce je práce na nadstandartní úrovni, což je třeba ocenit i s ohledem na skutečnost, že čeština není autorčiným rodným jazykem. Drobné stylistické a gramatické nepřesnosti (především v koncovkách skloňovaných slov) by bylo žádoucí odstranit, nicméně lze je vzhledem ke zmíněnému kontextu tolerovat. Sympatické je, že autorka nekupí košaté formulace a píše svižně a věcně.

Limitem práce naopak je výběr literatury. Jak autorka sama upozorňuje, pracovala výhradně se zdroji ruské jazykové oblasti. Vzhledem k místu vzniku práce a i v zájmu plurality badatelských perspektiv by bylo jistě prospěšné, aby užila též díla vzniklá v jiném kulturním a jazykovém prostředí. Výběr z českých, popřípadě anglosaských autorů by jistě byl k mání (např. Putna, Kotyk, Snyder, aj.).

II. Obsah

Autorka předkládá přehled stěžejních etap ve vývoji „vztahu církve a státu“ v období vlády komunistické strany v bývalém sovětském bloku až do rozpadu SSSR v r. 1991. Srozumitelně vysvětluje základní politické a kulturnětvorné strategie, kterými se jednotliví režimní představitelé zasazovali o diskreditaci, potažmo úplnou destrukci náboženské praxe i náboženského přesvědčení obyvatel žijících na území bývalého SSSR. Autorka si všímá důležitých pohybů ve strategickém přístupu a snad i vnitřním postoji vůči náboženské víře a praxi ze strany nejlivnějších postav sovětské totality. Upozorňuje tak na vášnivý odpor a militantní praktiky první generace bolševické garnitury, strategické plánování „odnáboženštění“ ve 30. letech, pozoruhodný obrat k pragmaticky smířlivému přístupu k církvi a jejím představitelům ze strany J.V. Stalina a obnovenou likvidační kampaň za éry poválečných komunistických vůdců až do chvíle nástupu celkového rozvolnění totalitního režimu za M. S. Gorbačova. V průběhu tohoto chronologického popisu autorka zmiňuje důležité konkrétní příklady antináboženské propagandy i politicko – legislativních postupů. Zmiňuje též vlivné osobnosti z řad duchovních a oficiálních představitelů ruské pravoslavné církve, kteří se v náročné době vyrovnávali s terorem namířeným do vlastních řad. Z deskriptivního hlediska práci nelze příliš vytknout. Bylo by ovšem k užtku, kdyby se autorka odvážila podniknout hlubší

zamyšlení nad duchovní (religiózní) stránkou celé situace. Proč se církev a věřící veřejnost stavěla k režimu a celospolečenské situaci tak, jak se stavěla v jednotlivých popisovaných etapách? Co bylo základními motivačními faktory? Jaké postoje převládaly a čím byly ovlivňovány? Jaké „teologické“ předpoklady vedly režimní inženýry k jednotlivým likvidačním krokům? To jsou otázky, které jistě překračují možnosti vymezené rozsahem bakalářského bádání. Několik kroků tímto směrem ovšem autorka podniknout mohla.

III. Závěr

Navzdory uvedeným nedostatkům je úroveň práce nadprůměrná a i přínos zvoleného tématu jistě aktuální. Autorka prokázala schopnost orientace v tématu a kvalitní formulace zjištěných skutečností.

Navrhuji proto hodnocení B – C

S úctou a přáním dalšího svobodného bádání

Matěj Hájek